

UCHWAŁA

25 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

na posiedzeniu niejawnym 25 maja 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z wniosku M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
z udziałem C. spółki akcyjnej w W.
i F. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.
o wykreślenie z rejestru zastawów,
na skutek przedstawienia przez Sąd Okręgowy w Warszawie
postanowieniem z 2 września 2022 r., XXIII Gz 871/21,
zagadnienia prawnego:

"Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469), apelacja od postanowienia w przedmiocie wpisu do rejestru zastawów, o którym mowa w art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. Nr 149, poz. 703 ze zm.), niepoprzedzona wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, podlega odrzuceniu jako z innych przyczyn niedopuszczalna (art. 373 § 1 KPC w zw. z art. 397 § 3 KPC w zw. z art. 13 § 2 KPC) oraz czy na skutek wniesienia apelacji wprost sąd uzasadnia z urzędu zaskarżone postanowienie?"

podjął uchwałę:

W stanie prawnym ukształtowanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (jedn. tekst: Dz. U. poz. 1469 ze zm.), apelacja od postanowienia w przedmiocie wpisu do rejestru zastawów, o którym mowa w art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów

(jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 1017), niepoprzedzona wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i jego doręczenie z uzasadnieniem, nie podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna z innych przyczyn w rozumieniu art. 373 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.; w razie wniesienia apelacji w ustawowym terminie od postanowienia uwzględniającego wnioszek o wpis do rejestru zastawów sąd z urzędu sporządza uzasadnienie zaskarżonego postanowienia (art. 41 ust. 4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów).

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 24 listopada 2020 r. - wydanym na posiedzeniu niejawnym - Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie utrzymał w mocy orzeczenie referendarza sądowego Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z 15 listopada 2019 r., uwzględniające w całości wnioszek M. sp. z o.o. w W. o wykreślenie z rejestru zastawów. Z uwagi na uwzględnienie wniosku nie zostało sporządzone uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego (art. 41 ust. 4 w zw. z ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 2017; dalej: „u.z.r.r.z.”).

Postanowienie Sądu Rejonowego zostało doręczone uczestnikowi C. S.A. w W. 2 grudnia 2020 r. W dniu 14 grudnia 2020 r. uczestnik wniósł apelację, którą nie poprzedził wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i jego doręczenie z uzasadnieniem.

Postanowieniem z 4 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił apelację uczestnika jako niedopuszczalną z uwagi na niepoprzedzenie jej wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia i jego doręczenie z uzasadnieniem. Zgodnie bowiem z art. 369 § 1 k.p.c. apelację wnosi się w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku

z uzasadnieniem, zaś sam wniosek o uzasadnienie wyroku należy złożyć w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wyroku (art. 331 § 1 k.p.c.).

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone przez uczestnika tzw. zażaleniem poziomym do innego składu Sądu drugiej instancji, który przy jego rozpoznaniu powziął wątpliwości, które wyraził w przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnieniu prawnym. W uzasadnieniu powołując się na art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469 ze zm.; dalej: „ustawa z dnia 4 lipca 2019 r.”) wskazał, że stosownie do art. 369 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., apelację od postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym (art. 518 k.p.c.) wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej postanowienia z uzasadnieniem. Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. uchylono art. 369 § 2 k.p.c., który dopuszczał możliwość wniesienia apelacji bez złożenia wcześniej wniosku o uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia, co spowodowało wprowadzenie zasady, że złożenie wniosku o uzasadnienie postanowienia (wyroku) jest konieczną przesłanką skutecznego wniesienia środka zaskarżenia. Zaskarżone przez uczestnika apelacją postanowienie jest orzeczeniem co do istoty sprawy wydanym w postępowaniu nieprocesowym, w jego szczególnym rodzaju, jakim jest postępowanie rejestrowe w zakresie rejestru zastawów, uregulowane w powołanej ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, która zawiera w tej materii szczególne unormowania, w tym dotyczące zasad sporządzania uzasadnień postanowień, przy czym art. 44 u.z.r.r.z. stanowi, że do postępowania rejestrowego stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z uwzględnieniem przepisów tej ustawy, co oznacza, że normy tej ustawy, które nie zostały objęte ustawą z dnia 4 lipca 2019 r., powinny być stosowane w pierwszej kolejności. Sąd drugiej instancji zwrócił też uwagę, że regulacje zawarte w art. 41 ust. 3 i 4 u.z.r.r.z. nie wykluczają możliwości złożenia przez uczestnika postępowania wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia. Poza tym ustawa ta nie zawiera szczególnych przepisów regulujących termin do wniesienia apelacji od postanowienia w przedmiocie wpisu

do rejestru zastawów, a zatem w takiej sytuacji zgodnie z art. 44 u.z.r.r.z. ma zastosowanie art. 369 § 1 k.p.c.

Prokurator Prokuratury Krajowej wniosł o udzielenie odpowiedzi, że w aktualnym stanie prawnym, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r., apelacja od postanowienia w przedmiocie wpisu do rejestru zastawów, niepoprzedzona wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia i jego doręczenie z uzasadnieniem nie podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna z innych przyczyn, zaś na skutek wniesienia apelacji sąd uzasadnia z urzędu zaskarżone postanowienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. nie zawiera kompleksowej i spójnej regulacji szeroko rozumianej problematyki procesowej nie tylko w odniesieniu do przepisów kodeksu postępowania cywilnego (zob. np. uchwały Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 22/20, z 25 lutego 2021 r. i III CZP 17/20, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1380/22), ale także innych ustaw, czego przykładem jest przedstawione do rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy zagadnienie prawne. Zresztą jak wskazuje nazwa tej ustawy prawodawca oprócz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, znowelizował jedynie niektóre inne ustawy. Brak synchronizacji normatywnej pomiędzy regulacjami ogólnymi i przewidzianymi w ustawach szczególnych (zob. art. 369 § 1 k.p.c. [po uchyleniu art. 369 § 2 k.p.c.], art. 328 § 1 k.p.c., art. 331 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 41 ust. 3 i 4 u.z.r.r.z.) może wywoływać u skarżących niepewność co do zasad obowiązujących przy wnoszeniu środków odwoławczych, tym bardziej, że także przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. normatywne reguły doręczenia orzeczeń z uzasadnieniami i wnoszenia środków odwoławczych nie były jednolite dla spraw rozpoznawanych w procesie i w postępowaniu nieprocesowym (por. d. art. 328 § 1 k.p.c., art. d. art. 369 § 1 i 2 k.p.c. oraz d. art. 517 i art. 518 k.p.c.). Taki stan rzeczy prowadzi też, co pokazuje ta sprawa, do tego, że wedle zasad ogólnych wynikających z nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 4 lipca 2019 r. istnieje rzeczywiście jeden sposób

wniesienia środka odwoławczego (art. 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), ale na gruncie ustawy szczególnej może wystąpić w tej materii dwutorowość i prawnie możliwe jest skorzystanie z regulacji ogólnej (art. 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z.) albo szczególnej (z uwzględnieniem unormowań zawartych w art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z.). O jednolitych zasadach wnoszenia środków odwoławczych, w znaczeniu systemowym, można byłoby mówić w wypadku, gdyby ustawodawca zamieścił w ustawie z dnia 4 lipca 2019 r. wyraźny przepis, według którego określona w kodeksie postępowania cywilnego zasada, że skuteczne wniesienie środka odwoławczego musi być poprzedzone wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia i jego doręczenie z uzasadnieniem, ma zastosowanie także w przypadku, gdy w innych ustawach szczególnych zasady te były dotychczas odmienne. Należy nadmienić, że w niektórych ustawach szczególnych nieobjętych nowelizacją z 4 lipca 2019 r. obowiązywały odmienne zasady wnoszenia apelacji w zakresie ustawowego terminu, ale z wyraźnym wskazaniem, że termin ten biegnie od dnia doręczenia skarżącemu wyroku z uzasadnieniem (por. np. art. 52 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe; jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 1914; dalej: „pr. pras.”) i wejście w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. nie wymagało już w tej materii modyfikacji prawa prasowego.

Istotne wątpliwości interpretacyjne wynikające z niestarannej i mało precyzyjnej regulacji ustawodawczej nie mogą prowadzić do pozbawienia zainteresowanej strony konstytucyjnego prawa do kontroli instancyjnej postanowienia co do istoty sprawy (art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP). Dlatego też odrzucenie środka odwoławczego może nastąpić, gdy zezwala na to wyraźne brzmienie przepisu prawa, względnie powszechnie akceptowalna ich wykładnia przy zastosowaniu podstawowych i niebudzących wątpliwości reguł oraz technik interpretacyjnych. Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że na prawo do sądu składa się także prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności (zob. m.in. wyroki z: 16 marca 1999 r., SK 19/98, OTK ZU z 1999 r., nr 3, poz. 36, s. 209; 11 grudnia 2002 r., SK 27/01, OTK ZU nr 7/A/2002, poz. 93).

Na gruncie kodeksu postępowania cywilnego jako ustawy ogólnej (art. 369 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) nie budzi już wątpliwości, że skuteczność wniesienia środka odwoławczego od wyroku, czy postanowienia co do istoty sprawy, jest uzależniona od złożenia w ustawowym terminie wniosku o sporządzenie uzasadniania orzeczenia. Ustawodawca założył, iż strona może wnieść środek odwoławczy dopiero po zapoznaniu się z uzasadnieniem zaskarżonego orzeczenia sporządzonego na jej wniosek złożony w ustawowym terminie. Do tych regulacji kodeksowych nie zostały dostosowane przepisy ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, która w zakresie problematyki związanej z regułami sporządzania uzasadnień postanowień, od których przysługuje apelacja, zawiera odmienne unormowania.

Stosownie do art. 41 ust. 3 i 4 u.z.r.r.z., postanowienie niezgodne z wnioskiem o wpis sąd uzasadnia z urzędu, jeżeli zostało wydane na posiedzeniu niejawnym. Natomiast w innych przypadkach postanowienie sąd uzasadnia, jeżeli w ustawowym terminie od jego doręczenia lub ogłoszenia na posiedzeniu jawnym zostanie wniesiony środek odwoławczy. Wobec tego w sytuacji, gdy sąd rejestrowy wyda na posiedzeniu jawnym postanowienie niezgodne z wnioskiem, uzasadnienie postanowienia jest sporządzane z urzędu po wniesieniu środka odwoławczego. Rzecz jasna, w razie częściowego uwzględnienia wniosku o wpis, sąd rejestrowy będzie miał obowiązek sporządzenia uzasadnienia orzeczenia co do istoty sprawy, wydanego na posiedzeniu niejawnym w zakresie, w jakim nie został uwzględniony wniosek; kodeks postępowania cywilnego dopuszcza możliwość sporządzenia uzasadnienia w konkretnie określonej części wyroku/postanowienia co do istoty sprawy (por. art. 328 § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z.). Ponadto, co oczywiste, bo wynika wprost z art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z., sąd rejestrowy uzasadnia z urzędu postanowienia zgodne z wnioskiem w razie wniesienia środka odwoławczego (zob. też inne jeszcze zasady sporządzania uzasadnień orzeczeń w postępowaniach prowadzonych w trybie wyborczym - art. 111 § 2 zd. 3 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy, jedn. tekst: Dz. U. z 2022 r., poz. 1277).

W ustawie tej, tak jak i w kodeksie postępowania cywilnego prawodawca wyróżnia postanowienia co do istoty sprawy (art. 41 ust. 5 u.z.r.r.z. i art. 518 zdanie

pierwsze k.p.c.) oraz inne postanowienia (art. 41 ust. 6 u.z.r.r.z. i art. 518 zdanie drugie k.p.c.). Z kolei według art. 328 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. pisemne uzasadnienie postanowienia co do istoty sprawy sporządza się na wniosek strony o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia postanowienia, a gdy postanowienie takie doręcza się z urzędu, termin tygodniowy liczy się od dnia doręczenia postanowienia, przy czym jak stanowi art. 331 § 2 k.p.c. sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku (postanowienia co do istoty sprawy) z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku/postanowienia co do istoty sprawy z uzasadnieniem.

Z powyższego przedstawienia wynika, że według zasad ogólnych, wniosek o uzasadnienie postanowienia co do istoty sprawy i jego doręczenie z uzasadnieniem jest przesłanką skutecznego wniesienia apelacji, także w przypadku, gdy sąd ma obowiązek sporządzić to uzasadnienie z urzędu, przy czym w kodeksie postępowania cywilnego, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r., nie ma takiego przepisu, który wskazywałby na konkretny przypadek, kiedy następuje sporządzenie uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji, od którego przysługują zwyczajne środki odwoławcze, z urzędu. Natomiast przepisy art. 41 ust. 3 i 4 u.z.r.r.z., które nie zostały znowelizowane w jakimkolwiek zakresie ustawą z dnia 4 lipca 2019 r., nie wymagają poprzedzenia wniesienia apelacji od postanowienia co do istoty sprawy wnioskiem o sporządzenie jego uzasadnienia i doręczenie go z uzasadnieniem, skoro w razie wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnym niezgodnego z wnioskiem o wpis, sąd rejestrowy z urzędu sporządza jego uzasadnienie (art. 41 ust. 3 u.z.r.r.z.) i według d. art. 517 k.p.c. w związku z d. art. 357 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z. sąd rejestrowy doręczał uczestnikom takie postanowienie z uzasadnieniem. Uchylenie ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. art. 517 k.p.c. i zmiana art. 357 § 2 k.p.c. oraz dodanie art. 357 § 2¹ k.p.c., przy braku modyfikacji art. 41 ust. 3 i 4 u.z.r.r.z., spowodowało niezgodność zapisów ustawy ogólnej i ustawy szczególnej. Literalna wykładnia art. 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 1 k.p.c., art. 331 § 2 k.p.c. oraz art. 44 u.z.r.r.z. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., a także art. 41 ust. 3 i 4 u.z.r.r.z. prowadzi do wyników sprzecznych, zwłaszcza że

ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. ujednoliciła kodeksowe zasady uzasadniania orzeczeń i wnoszenia środków odwoławczych w sprawach rozpoznawanych w procesie i w postępowaniu nieprocesowym. W świetle bowiem przepisów kodeksu postępowania cywilnego przesłanką skuteczności zaskarżenia postanowienia sądu pierwszej instancji co do istoty sprawy - pomimo że ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów przewiduje obowiązek sądu rejestrowego sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia co do istoty sprawy - jest złożenie w ustawowym terminie wniosku o sporządzenie uzasadnienia takiego postanowienia i jego doręczenie z uzasadnieniem. Natomiast na gruncie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, jako ustawy szczególnej w stosunku do kodeksu postępowania cywilnego, jest uzasadniona interpretacja, że skoro art. 41 ust. 3 tej ustawy przewiduje obowiązek sądu rejestrowego sporządzenia uzasadnienia w razie wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnym niezgodnego z wnioskiem o wpis, to w takim przypadku sporządzenie uzasadnienia postanowienia następuje m.in. w celu doręczenia tego postanowienia uczestnikowi wraz z uzasadnieniem (tak jak to było w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r.). Trudno byłoby, z logicznego punktu widzenia, przyjąć wykładnię, że sąd rejestrowy sporządza uzasadnienie postanowienia, ale doręcza stronie tylko samo postanowienie, a dopiero postanowienie to wraz z uzasadnieniem doręcza w razie złożenia stosownego wniosku w tym przedmiocie. Z kolei z perspektywy normatywnej art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z. uzasadniona jest interpretacja, że skoro sąd rejestrowy ma obowiązek sporządzenia uzasadnienia postanowienia z urzędu w razie wniesienia środka odwoławczego, to zainteresowany uczestnik może wnieść środek odwoławczy bez poprzedzenia go wnioskiem o doręczenie zaskarżonego postanowienia z uzasadnieniem. W takim również przypadku mało logiczna byłaby wykładnia, że wniesienie środka odwoławczego musi być poprzedzone wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia postanowienia i jego doręczenie z uzasadnieniem, gdyż przepis ten wyraźnie stanowi, że sporządzenie uzasadnienia postanowienia następuje po wniesieniu środka odwoławczego. Zatem jeśli istniałby wymóg złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia sądu rejestrowego pierwszej instancji i jego doręczenie z uzasadnieniem, to

przecież nie byłoby racjonalnego uzasadnienia, aby sąd rejestrowy miał obowiązek sporządzić uzasadnienie takiego postanowienia po wniesieniu środka odwoławczego. Dlatego też skoro ustawodawca wyraźnie wskazał, że w przypadku postanowień, o których mowa w art. 41 ust 4 u.z.r.r.z. ich uzasadnienie następuje z urzędu, ale dopiero po wniesieniu środka odwoławczego, to zainteresowany uczestnik nie jest obowiązany poprzedzić wniesienia środka odwoławczego wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia takiego postanowienia i doręczenie go z uzasadnieniem. Sporządzenie przez sąd pierwszej instancji uzasadnienia takiego postanowienia z urzędu następuje, gdy zostanie wniesiona apelacja i z uwagi na zmiany wprowadzone ustawą z dnia 4 lipca 2019 r., zgodnie z którymi czynnościami związanymi z nadaniem biegu apelacji zajmuje się już sąd drugiej instancji, przekazanie akt sprawy przez sąd pierwszej instancji sądowi drugiej instancji (art. 371 k.p.c. i art. 372 k.p.c.) następuje wraz z uzasadnieniem zaskarżonego orzeczenia. Są to konsekwencje braku synergii pomiędzy kodeksem postępowania cywilnego a ustawą szczególną. Celem ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. było przyspieszenie czynności związanych z nadaniem biegu apelacji, a zatem sąd pierwszej instancji powinien wykonać przed przekazaniem akt sprawy z apelacją sądowi drugiej instancji wszystkie należące do niego czynności, w tym sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia z urzędu. Sprzeciwiałoby się zasadzie sprawności postępowania przekazywanie akt sprawy przez sąd pierwszej instancji bez uzasadnienia, natomiast sąd drugiej instancji zwracałby sądowi pierwszej instancji akta sprawy celem sporządzenia z urzędu uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia dopiero po zbadaniu wymogów formalnych i fiskalnych środka odwoławczego. Oczywiście na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r., kiedy to sąd pierwszej instancji podejmował czynności związane z nadaniem biegu apelacji możliwa była interpretacja art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z., że uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia mogło nastąpić po stwierdzeniu, że apelacja została wniesiona w terminie i nie zawiera braków formalnych i fiskalnego. Ubocznie trzeba zauważyć, że po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. nie został znowelizowany § 138 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2022 r., poz. 2514),

stanowiącego powtórzenie poprzednio obowiązującego § 111 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2316).

W zaistniałej w tej sprawie sytuacji procesowej, gdy sąd drugiej instancji podjął już czynności mające na celu ustalenie skuteczności wniesienia apelacji, wydaje się że celowe będzie najpierw zbadanie przez Sąd drugiej instancji wszystkich innych wymogów formalnych apelacji, a następnie gdyby okazało się, że można nadać jej bieg, zwrot akt Sądowi pierwszej instancji w celu sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego postanowienia.

Dla sądu pierwszej instancji termin do sporządzenia uzasadnienia postanowienia co do istoty sprawy z urzędu biegnie od dnia wpływu apelacji (art. 329 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z.).

Wprawdzie do postępowania rejestrowego stosuje się wprost przepisy kodeksu postępowania cywilnego, z uwzględnieniem jednak przepisów ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (art. 44 u.z.r.r.z.), ale stosunek ustawy - Kodeks postępowania cywilnego do ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów jest relacją ustawy ogólnej do ustawy szczególnej, a to oznacza, że przepisy ustawy szczególnej wyłączają zastosowanie przepisów ogólnych w takim zakresie, w jakim zawierają regulację odmienną lub pozostającą w sprzeczności w stosunku do ustawy szczególnej (*lex specialis derogat legi generali*). Ta zasada interpretacyjna nie rozwiązuje wszystkich problemów, bo eliminacja przepisów k.p.c. dotyczących zasad sporządzania uzasadnień postanowień co do istoty sprawy pozostawia otwartą kwestię momentu czasowego, od którego należy liczyć rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia środka odwoławczego. Przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. bieg dwutygodniowego terminu do wniesienia apelacji od postanowienia, o którym mowa w art. 41 ust. 3 u.z.r.r.z. wyznaczały przepisy d. art. 517 zd. 1 k.p.c. i d. art. 357 § 2 k.p.c. oraz d. art. 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z. Natomiast w przypadku postanowień, o których mowa w art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z., doręczanych wnioskodawcy i uczestnikom bez uzasadnienia, dwutygodniowy termin należało liczyć od doręczenia im takich postanowień bez uzasadnienia. Trzeba zauważyć, iż przed

nowelizacją kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów również nie określała terminu rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia apelacji od postanowień co do istoty sprawy. Jednakże na gruncie art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z. nie było możliwości przyjęcia innego terminu niż termin, w którym zainteresowanemu wnioskodawcy lub uczestnikowi zostało doręczone postanowienie (bez uzasadnienia). Skoro zatem ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. w zakresie zasad wnoszenia środków odwoławczych nie dostosowała regulacji zawartej w ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów do znowelizowanych w tym przedmiocie przepisów k.p.c., to jeśli uczestnicy postępowania w zakresie rejestru zastawów nie są obowiązani do poprzedzenia apelacji od postanowienia, o którym mowa w art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z., wnioskiem o sporządzenie jego uzasadnienia i doręczenie go z uzasadnieniem, dwutygodniowy ustawowy termin do wniesienia apelacji (por. też art. 369 § 1¹ k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z.) należy liczyć od daty doręczenia skarżącemu tego rodzaju postanowienia.

Wnioskodawca, którego żądanie o wpis w rejestrze zastawów zostało uwzględnione w całości może na zasadach ogólnych złożyć wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia sądu pierwszej instancji i jego doręczenie z uzasadnieniem (art. 328 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z.). Wówczas dla wnioskodawcy kwestia zasad wnoszenia apelacji staje się bezprzedmiotowa, ponieważ pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz.108). Uwzględnienie wniosku o wpis w rejestrze zastawów otwiera natomiast drogę do jego zaskarżenia uczestnikowi, którego interesy prawne są sprzeczne z takimi interesami wnioskodawcy. Ze względu na wątpliwości interpretacyjne, które są wynikiem opisanych wyżej zaniechań legislacyjnych, skarżącemu należy umożliwić wniesienie środka odwoławczego również według ogólnych zasad uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego, tj. w ten sposób, że po doręczeniu postanowienia, o którym mowa art. 41 ust. 4 u.z.r.r.z., może on złożyć w ustawowym terminie wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia i jego

doręczenie z uzasadnieniem, a następnie wnieść apelację zgodnie z art. 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 u.z.r.r.z.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak w sentencji.

(E.C.)

[ms]